

UOT 37

G.P.Mədədli
AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu
m.polad@mail.ru

İNFORMASIYA CƏMİYYƏTİNDƏ İNTELLEKTUAL KAPİTALIN FORMALAŞMASINDA TƏHSİLİN SOSIAL ƏSASLARI

DOI: 10.30546/170899876.72.1.2024.027

***Açar sözlər:** bilik iqtisadiyyatı, informasiya cəmiyyəti, institusional mühit, idarəetmə sosiologiyası, intellektual kapital*

Məqalədə bilik iqtisadiyyatının tələbləri nəzərə alınmaqla, cəmiyyətin bilik və mədəni formalar sistemi kimi inkişafının sosial və idarəetmə vəzifələrinin həllinə yönəlmiş ali təhsilin sosioloji təminatının təhlili təqdim olunur. Biliyə əsaslanan informasiya cəmiyyəti şəraitində biliyin və intellektual kapitalın yaradılması və ötürülməsi prosesi idarəetmə sosiologiyasının mərkəzi tədqiqat predmetinə çevrilir, təhsil fəaliyyətinə sosioloji dəstəyin yüksək aktuallığında öz əksini tapır.

Г.П.Мададли

СОЦИАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ОБРАЗОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

***Ключевые слова:** экономика знаний, информационное общество, институциональная среда, социология управления, интеллектуальный капитал*

С учетом требований экономики знания в статье представлен анализ социологического обеспечения высшего образования, направленного на решение социальных и управленческих задач развития общества как системы знаний и культурных форм. В условиях информационного общества, основанного на знаниях, процесс создания и передачи знаний и интеллектуального капитала становится центральным предметом исследования социологии управления, что отражается в высокой актуальности социологического сопровождения образовательной деятельности.

G.P.Madadli

SOCIAL FOUNDATIONS OF EDUCATION IN THE FORMATION OF INTELLECTUAL CAPITAL IN THE INFORMATION SOCIETY

Keywords: *knowledge economy, information society, institutional environment, management sociology, intellectual capital*

Taking into account the requirements of the knowledge economy, the article presents the analysis of the sociological provision of higher education aimed at solving the social and management tasks of the development of society as a system of knowledge and cultural forms. In the conditions of knowledge-based information society, the process of creation and transfer of knowledge and intellectual capital becomes the central research subject of management sociology, and is reflected in the high relevance of sociological support for educational activities.

Müasir şəraitdə tərbiyə və təhsil problemlərinin yeniliyi insana, onun real görünüşünə, ehtiyaclarına, maraqlarına, intellektual potensialına, fəaliyyətinə, insanın həyat dünyası adlandırılan bilən hər şeyə birbaşa müraciətlə müəyyən edilir.

“Təhsil” sosial-mədəni institutu təkcə peşəkar deyil, həm də mənəvi və ümumən mədəni cəhətdən inkişaf etmiş hərtərəfli şəxsiyyətin formalaşdırılması üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müasir dünyada təhsil cəmiyyətdən ayrılmazdır və onda baş verən bütün dəyişiklikləri əks etdirərək öz məqsədlərinə xidmət edir. Təhsil sistemi cəmiyyətin mənəvi sferasının tərkib hissəsidir və bu sistemi resurslar və informasiya ilə təmin edir. Bu, sənaye cəmiyyətindən informasiya cəmiyyətinə keçid dövründə xüsusilə vacib görünür.

Göründüyü kimi, müasir informasiya texnologiyaları dünya sərhədlərini silməklə, integrasiya və qloballaşma amili kimi çıxış edərək sosial fəaliyyət sahələrini xeyli genişləndirmişdir. Ölkənin elmi və iqtisadi inkişafına təkan verən texnologiyaların sürətlə ötürülməsi mümkündür. Bununla belə, bunun üçün nəinki informasiya ilə işləmək, hətta onu praktikada tətbiq etmək qabiliyyətinə malik yüksəkixtisaslı kadrlar lazımdır. Ona görə də hər bir ölkənin gələcəyinin açarı olan təhsilin yüksək səviyyəsi ən böyük əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə də cəmiyyətin müasir inkişafı mərhələsində təhsilin əsas vəzifələrindən biri insanı elm, mədəniyyət, incəsənət, texnologiya və siyasət sahəsində çoxşaxəli bilik sahəsi və fəaliyyət formaları ilə tanış etməkdir.

İnformasiya cəmiyyəti internetdə informasiyaya çıxış imkanlarını artırmaqla təhsil imkanlarını genişləndirdi ki, bu da biliyin ötürülməsinin yeni üsullarının formalaşmasına səbəb oldu. İnformasiya cəmiyyəti

informasiyanın işlənməsini onun əldə edilməsi, emalı və tətbiqi metodologiyasının işlənilib hazırlanmasından ayıraraq, biliklərin ötürülməsi sistemi kimi təhsilə yeni yanaşmalar formalaşdırmışdır. Bu şəraitdə təhsil müəssisələri elə bir vəziyyətlə üzləşir ki, təhsil alanlar internetdə böyük həcmdə informasiyaya çıxış əldə edir, lakin çox vaxt bu məlumatla nə edəcəyini və ondan düzgün istifadə etməyi bilmir.

İnformasiya cəmiyyətində biliklərin ötürülməsinin aşağıdakı ümumi problemləri intellektual kapitalın idarə edilməsi baxımından müəyyən edilə bilər:

➤ ictimai sahədə təqdim olunan məlumatlar yoxlanılmalıdır, mənbəyə diqqətli olmalı və bir neçə etibarlı mənbələrdən, adətən dövlət və beynəlxalq statistik və elmi məlumat bazalarından tapılan məlumatları təsdiqləməli;

➤ yoxlanılmış məlumatların etibarlılığı elmi tədqiqatın metodologiyasına, o cümlədən həm eksperimentin ciddilik qaydalarına (müstəqil dəyişənin dəyişməsi ilə nəzarət edilən şəraitdə təkrarlanır və asılı dəyişənin reaksiyasının ölçülməsi) həm də etik məhdudiyyətlərə riayət etməyi tələb edir, əks halda bu, eksperimental nəticələrin təkrarsızlığına və əldə edilmiş biliklərin etibarsızlığına səbəb olur;

➤ yoxlanılmış məlumatları qavramaq lazımdır, məlumatı mənimsəmək kifayət deyil, alınan məlumatlar əsasında hərəkət etməyin nə dərəcədə məqsədəuyğun olduğunu başa düşmək lazımdır;

➤ yalnız məlumatın mənası və əhəmiyyəti haqqında deyil, həm də onun mənşəyi və tətbiqi vəziyyəti haqqında düşünmək lazımdır, elmin postmodernizasiyası göstərdi ki, istənilən faktı müxtəlif nöqteyi-nəzərdən təqdim etmək olar, onların hər biri müəyyən bir paradigma və ya konsepsiya çərçivəsində doğru ola bilər, məsələn, universitet məzunlarının sayının artması elmin inkişafının sübutu sayıla bilər. Ümumi təhsil səviyyəsi və ya təhsil xidmətlərinin kommersiyalaşdırılması (tələbə bir təhsil müəssisəsinin fəaliyyəti üçün pul ödədikdə və tədqiqat işlərini yerinə yetirmək üçün universitetə sifariş edilmiş xidmətlər əsasında diplom aldıqda), qəbul edilən qərarların məntiqi ixtiralar, kəşflərdən və s. istifadə imkanlarını formalaşdırmağa imkan verir;

➤ əldə edilmiş biliklər köhnəlir və daim yenilənməyə ehtiyac duyur, bu da “ömür boyu təhsil” konsepsiyasının yayılmasında özünü göstərir;

➤ intellektual kapital daimi sərmayə tələb edir ki, bu da kifayət qədər risklidir: əqli kapitalın inkişafına sərmayə qoymağın faydalarını əvvəlcədən qiymətləndirmək demək olar ki, qeyri-mümkündür, yalnız ehtimal etmək olar ki, investisiyanın bir hissəsi gəlirsiz olacaq, digər hissəsi isə son dərəcə gəlirli ixtiralar və innovasiyalar üçün əsas gəlirliliyi təmin edəcək. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, informasiyanın institusionallaşdırılması və onun mənbəyinin mövqeyi, laboratorianın və ya universitetin reputasiyası

informasiyanın keyfiyyətinə və etibarlılığına kifayət qədər sübut deyil: təhsil siyasət müxtəlif maraqların həyata keçirilməsi sistemi kimi, ilk növbədə biznes maraqları, elmi biliklərin inkişafına nəzərəcarpacaq məhdudiyyətlər və ya təhriflər təqdim edir.

Nəhayət, sosial idarəetmə texnologiyalarının öyrənilməsi, təhsil prosesinin inkişafı istiqamətlərinin sosioloji təhlili və əsaslandırılması zərurətini şərtləndirən amillər arasında mədəniyyətin ötürülməsi sistemindəki dəyişikliyi qeyd etmək lazımdır. Bu gün bilik və bacarıqların ötürülməsi mədəniyyət və səriştənin formalaşmasından fərqli olaraq öz istiqamətini dəyişib – hələ 1970-ci ildə gənclər hərəkəti fonunda M.Mid qeyd edirdi ki, [8] biliyin sosial tərəqqi forması dəyişir: “Biz tarixin yeni bir dövrünə qədəm qoyuruq, gənclik öz prefıqurluğu ilə yeni hüquqlar əldə edir” [9, s.322]. Bu gün həmin dövrdən yarım əsrdən çox vaxt keçdikdən sonra demək olar ki, instrumental bilik və bacarıqların ötürülməsi sahəsində yaşlı nəsilər əslində gənclərdən, məsələn, kiçik qrupların gənc üzvlərindən (ailədə, əmək kollektivində, tələbə dairəsində) öyrənirlər.

Bu müşahidə bizi təlim prosesinin yuxarıda qeyd olunan iki aspektinə qayıtmağa məcbur edir ki, dəyər yönümlərin tipologiyasına uyğun olaraq instrumental və yekun (terminal) kimi səciyyələndirilə bilər, yəni instrumental bilik və bacarıqların ötürülməsi, ilkin əsas və eyni zamanda əsas rol oynayan metodoloji prinsiplər və etik tələblər (mədəniyyətin ötürülməsi) daxil olmaqla fundamental, aksioloji dəyər – semantik məzmunun formalaşdırılması idrak prosesinin son nöqtələri, elmi biliklərin əldə edilməsi və həqiqəti dərk etmək məqsədi daşıyır.

Müəyyən dərəcədə bu münasibət əsas terminal dəyərlərin yeni formada yerləşdirilməsi, texnokratik formaların sosial və ideoloji məzmunla doldurulması kimi qiymətləndirilə bilər. Məsələn, sürətlə geniş vüsət alan sosial şəbəkələr ünsiyyət vasitəsi kimi çıxış edərək, insanı fərqləndirən ehtiyacını həyata keçirməyə imkan verir.

Müvafiq olaraq, dəyər məzmununu tələbə tərəfindən mənimsənilməli olan təhsil prosesinin əsas elementi kimi nəzərə alaraq, intellektual kapitalın tərifinə daha geniş yanaşmaq və yəqin ki, bilik iqtisadiyyatı çərçivəsində intellektual kapitalı eyni kapitaldan ayırmaq lazımdır. İqtisadi bilik intellektual kapitalı nəzərə alırsa, bu terminin ikinci hissəsini – kapitalı vurğulayır, onu gəlir əldə etmək qabiliyyəti nöqtəyi-nəzərindən müəyyənləşdirir. İntellektual kapital iqtisadi fəaliyyətdə istifadə oluna bilən və ona gəlir gətirən qeyri-maddi obyektlər toplusunu təşkil edən psixi proseslərin nəticəsidir.

“İnsan kapitalı” termini amerikalı iqtisadçı Teodor Şults tərəfindən elmi dövriyyəyə daxil edilmişdir. O, yazılarında insanların rifahının torpaqdan, texnologiyadan və ya onların zəhmətindən deyil, daha çox

bilikdən asılı olduğunu müdafiə etdi və iqtisadiyyatın bu keyfiyyət tərəfini “insan kapitalı” adlandırdı. “İnsanlara investisiya: Əhali keyfiyyətinin iqtisadiyyatı” adlı əsərində o, belə tərif verir: “Bütün insan resursları və qabiliyyətləri ya anadangəlmə, ya da qazanılmışdır. Hər bir insan onun fitri insan potensialını təyin edən fərdi genlər dəsti ilə doğulur. İnsanın əldə etdiyi, müvafiq sərmayələrlə gücləndirilə bilən dəyərli keyfiyyətlərə insan kapitalı deyirik” [10, s.91].

İntellektual kapitalın təkrar istehsalının nəticəsinin təzahürünün xüsusi təşkilati forması cəmiyyətdir və bu prosesin səmərəliliyinin xarakterik xüsusiyyəti cəmiyyətin intellektual potensialıdır.

Cəmiyyətin intellektual potensialı cəmiyyətin dünyanı mənimsəmək və dərk etmək qabiliyyətinin, onun topladığı elmi və mədəni məlumatların miqdarının, istehsal sistemlərinin, biliklərin ötürülməsinin, habelə qəbul etmək, emal etmək qabiliyyətinə malik olan müvafiq əmək məcmusudur.

Fərdlərin və bütövlükdə xalqın intellektual kapitalı dövlətin dünya iqtisadi münasibətlərində tutduğu yeri, çəkisini və rəqabət qabiliyyətini müəyyən edir.

Texnoloji məcmu nöqtəyi-nəzərindən xalqın intellektual kapitalı insanların istehsal qabiliyyətlərinin formalaşması və inkişafı üçün cəmiyyət tərəfindən müəyyən maddi-texniki şəraitin yaradılmasını ifadə edir. Ölkənin ümumi intellektual kapitalının inkişafına təhsil, elm, mədəniyyət, səhiyyə, ətraf mühitin mühafizəsi, əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması, istehsal və satışa qoyulan investisiyalar kimi amillər bilavasitə təsir edir.

İntellektual kapitalın təzahür mənbələri və formalarının başa düşülməsindəki fərqlər onun müəyyənləşdirilməsində və qiymətləndirilməsində müxtəlif yanaşmaların yaranmasına səbəb olur.

İntellektual kapital dedikdə, müasir mərhələdə cəmiyyətin inkişaf tempini və istiqamətini təmin edən, iqtisadi fəaliyyət üçün böyük potensiala malik olan kapital formaları nəzərdə tutulur. Bu yeganə amildir ki, onun inkişafı həm keyfiyyət, həm cəmiyyət parametrləri, həm də zaman baxımından kifayət qədər geniş resursa malikdir. İntellektual kapital bazarda əsas rəqabət üstünlüyünə çevrilən istehsal texnologiyasının və onun məhsullarının yenilənməsinin tempini və xarakterini müəyyən edir [5, s.211].

Beləliklə, tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, “bilik tutumlu müəssisənin intellektual kapitalına aktivlər (infrastruktur, bazar və insan); əqli mülkiyyət obyektləri” [5, s.42], insan resurslarının hazırlanmasının vacibliyini göstərən, lakin insan resurslarının intellektual kapitalın bir hissəsi kimi və eyni zamanda yalnız müəssisə üçün dəyər yaratmaqla deyil, innovasiyaların işlənilib hazırlanmasında və həyata keçirilməsində, idrak və biliklərin

ötürülməsi proseslərində, sosial-iqtisadi və təşkilati münasibətlərin subyektləri kimi inkişaf etdirilməsinin zəruriliyindən asılıdır.

M.H.Nəzərov “İntellektual kapital”ın xüsusiyyətlərini aşağıdakı kimi vurğulayır:

- müasir dövrdə intellektual kapital iqtisadi artıma və milli iqtisadiyyata təsir göstərir;
- intellektual kapitalın inkişafı həm fərddən, həm də bütövlükdə cəmiyyətdən əhəmiyyətli xərclər tələb edir;
- intellektual kapital toplamağa meyillidir;
- intellektual kapital prioritet inkişaf amili və iqtisadi artım meyillərinin müəyyənədicisi şərtidir;
- intellektual kapitalın formalaşması əhəmiyyətli və artan xərclərlə müşayiət olunur;
- bilik, bacarıq, təcrübə şəklində intellektual kapital toplana bilər;
- əqli kapitala investisiyalar tarix, iqtisadi və dövlət xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir;
- intellektual kapitalın inkişafı insan tərəfindən həyata keçirilir [5, s.214].

Postmodern elm həqiqətin çoxluğu haqqında fikirlərlə fəaliyyət göstərir ki, bu da “intellektual kapital” anlayışına əlavə tələb qoyur – məzmunun birliyi və ya müxtəlifliyi, yəni reallığın elmi anlayışlarda əks olunmasının öyrənilən obyektin obyektiv vəziyyətinə adekvatlıq dərəcəsidir. Məsələn, süni intellekt sistemlərinin yaradılması və inkişafı faktiki müqayisədə “arzuolunanın” əhəmiyyətli irəliləyişini əks etdirir, çünki süni intellekt sistemləri məlumatı öyrənmək və artırmaq üçün əhəmiyyətli qabiliyyətə malikdir, lakin çeviklik və imkanlardan imtina etmək qabiliyyətinə malik deyildir.

Buradan belə nəticəyə gəlmək olar ki, analitik sistemlər hazırda tapşırıqə praqmatik diqqət yetirmələrinə görə əhəmiyyətli dərəcədə məhduddur, bu da onların hesablama texnologiyasının effektivliyini göstərir, lakin hələ də onların ağıllı sistemlər kimi tam tanınmasına imkan vermir (cazibədarlıq sifətinə baxmayaraq “ixtiraçıların texniki qurğular, proqram təminatı ilə təchiz etdiyi ağıllı” və ya əsas “zəka”).

Qurğuların, avadanlıqların və istehsal sistemlərinin ağıllı və ya intellektli olması haqqında təsəvvürlərin müxtəlifliyi informasiya cəmiyyətinə intellektual kapitalın idarə edilməsi mövzusunun aydınlaşdırılması problemini əks etdirir. Bu məsələləri təhsil prosesinin sosioloji təminatı nöqtəyi-nəzərindən nəzərdən keçirsək, bir sıra sosial effektlərini qeyd etmək olar.

Sosial-demoqrafik qrupların qarşılıqlı əlaqəsi yeni rolların mənimsənilməsini əks etdirir. Tədris prosesi zamanı əhalinin yaş kate-

qoriyları məlumat mübadiləsi aparır, gənc nəsillər (tələbələr) biliklər əldə edirlər və həyatdan nümunələr göstərirlər, yaşlı nəsillər (adətən müəllimlər) isə tələbələrin mövcud təcrübəsini, formalaşmış fikirlərini vahid mənzərədə birləşdirirlər.

Sosial və idarəetmə təhlilinin mühüm komponenti təhsil prosesinin məqsədlərinin müəyyən edilməsini nəzərə almaqla biliklərin ötürülməsi proseslərinin idarə edilməsinin sosial səmərəliliyi məsələsidir. Bu mənada təkcə təhsil müəssisəsinin funksional və terminal məqsədlərini deyil, həm də biliklərin ötürülməsi və mənimsənilməsi subyektlərinin özləri, tələbələr və onların ailələri tərəfindən həyata keçirilən vəzifə və dəyərləri öyrənmək vacibdir.

Bu baxımdan tələbələrin müxtəlif formalarda ali təhsil almağa marağını şərtləndirən amillərin öyrənilməsi vacibdir. Bu halda sosioloji dəstək həm sosioloji tədqiqatların aparılması, həm təhsil prosesinin və bütövlükdə təhsil sisteminin təşkilində dəyişikliklərin və islahatların əsaslandırılması baxımından, həm də sosial idarəetmənin inkişafı nöqteyi-nəzərindən zəruridir.

Müasir dünyada birbaşa insana diqqət yetirmək lazımdır, buna görə də tələbə yönümlü təhsilin inkişafı problemi həlledici olur. Bu cür təhsil müasir təhsil paradigmasında şagirdin şəxsiyyətinin mərkəzi olduğunu nəzərdə tutur. Bu, bütün inkişafların, metodların, tövsiyələrin insanla, fərdlə, onun fərdiliyi, mədəniyyəti və məənəviyyatına aid olduğu humanist yanaşmadır. Bu yanaşma təkcə insanpərvər şəxsiyyətlərarası münasibətləri deyil, həm də təbiətə uyğun münasibətin formalaşdırılmasını, ona istehlakçı münasibətinin rədd edilməsini, “ekoloji etika”nın formalaşmasını nəzərdə tutur. Bu, qlobal problemlərin və ekoloji böhranın dərinləşməsi fonunda aktualdır.

Təhsil informasiya cəmiyyətinə keçidin və davamlı inkişafın ən mühüm amillərindən və şərtlərindən biri kimi çıxış edir, çünki məhz təhsil sistemi fərdin şəxsiyyətinin və özünüdərkinin formalaşması üçün başlanğıc nöqtəsidir [7, s.16]. Dövrümüzün aktual problemlərinin həlli onun həyat fəaliyyətinin sistemli və əsaslı həyata keçirilməsi üçün zəruri olan biliklər sistemini, ilk növbədə təhsillə formalaşan biosferin və insanın birgə təkamülünü tələb edir.

Biliyə əsaslanan inkişaf strategiyası əhalinin getdikcə daha geniş təbəqələrini əhatə edən geniş təhsil sistemlərini tələb edir. Bu sistemlərin işçi qüvvəsində yüksəkixtisaslı mütəxəssislərin xüsusi çəkisinin artırılmasını təmin etməsi, vətəndaşların davamlı təhsil alması üçün əlverişli şərait yaradılması zəruridir. Bu sistemlərin daim dəyişən iqtisadi tələblərə uyğunlaşmaq qabiliyyətini inkişaf etdirmək üçün yaradıcılığı və çevikliyi təşviq etməsi, həmçinin ayrı-ayrı ölkələrdə institutlar tərəfindən verilən

ixtisas və dərəcələrin beynəlxalq səviyyədə tanınmasını təşviq etməsi xüsusilə vacibdir.

Beləliklə, intellektual kapital kəmiyyət və keyfiyyət baxımından qiymətləndirilə bilər. İntellektual kapitalın qiymətləndirilməsi üçün göstəricilər inteqral kəmiyyət maliyyə göstəricilərinə və əqli kapitalın ayrı-ayrı komponentlərinin xüsusiyyətlərinin göstəricilərinə bölünə bilər. Bundan əlavə, intellektual kapitalın ayrı-ayrı komponentlərinin qiymətləndirilməsi həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət xarakteri daşıyır.

İntellektual kapitalın qiymətləndirilməsi bir təşkilat, region və ya bütövlükdə milli iqtisadiyyat çərçivəsində həyata keçirilə bilər. Bu, post-sənaye cəmiyyətinə doğru biliklərə əsaslanan cəmiyyətə keçid edən ölkələrin milli iqtisadiyyatlarının sosial-iqtisadi inkişafının strateji istiqamətlərinin müəyyən edilməsi üçün xüsusilə vacibdir.

ƏDƏBİYYAT

1. “Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiya” Konsepsiyası / “Azərbaycan” qəz., Bakı, 2014, 2 aprel
2. *Abbasov Ə.F.* İdarəetmənin sinergetik əsasları. Bakı: “MBM”, 2006, 212 s.
3. *İsmayilzadə A.İ.* İnsan resurslarının idarə edilməsi və sosial inkişafı. Bakı, 2012, 472 s.
4. *Nəzərov M.H.* Müasir dövrdə təhsilin sosiomədəni problemləri: Monoqrafiya. Bakı: Mütərcim, 2018, 296 s.
5. *Nəzərov M.H.* İnnovativ iqtisadiyyatın inkişafında intellektual kapitalın rolu // Kooperasiya, Bakı: AKU, 2022, №3(66), s.211-220
6. *Борисоглебская Л.Н., Лебедева Я.О.* Реализация модели открытых инноваций как перспективная форма трансфера технологий и управления интеллектуальным капиталом наукоемкого предприятия // Инновации, 2015, № 4 (198), с. 41-48
7. *Варфломеева Ю.А.* Мирохозяйственные аспекты управлению интеллектуальной собственностью // Внешнеторговое право, 2005, №2, с.16-20
8. *Мид М.* Культура и обязательства: новые отношения между поколениями в 1970-е годы. Нью-Йорк: Даблдей, 1970
9. *Мид М.* Культура и устойчивость. Исследование конфликта поколений / Мир культуры и детство. М.: Наука, 1988, 377 с.
10. *Шульц Т.* Инвестиции в людей: экономика качества населения. Москва: ИНФРА-М, 1999, 232 с.
11. https://en.wikipedia.org/wiki/İntellektual_Kapital
12. https://ru.wikipedia.org/wiki/Иновационная_экон

Redaksiyaya daxil olub 10.03.2024